

Bırakın tamir edilsin her şey

ASLI TOHUMCU

Bir tamirci düşünün, her şeyi tamir edebiliyor; kırık kalpleri bile. Üstelik bunu eldeki malzemeyle yapıyor ve işçilik de istemiyor. Hatta üstüne, bir de eşyanın geçmişini anlatıyor, kıymetini artırıyor. Böyle bir tamirciyi kim istemez! Ama işte, Adalılar bu tamirciden bir süreliğine kurtulmak istiyorlar. Eskilerini çöpe atıp yenilerini almak bütün derterli; hayatlarını yenilemek ihtiyacındalar belli ki!

Adalıların Tamirci Kadir Bey'den ve eski eşyalarından kurtulup kurtulamadıkları, Tamirci Kadir Bey'in çiğerci, üstelik iddiacı ve alıngan kardeşi Muammer Bey'in girdiği son iddiayı kazanıp kazanmadığı, kedi Mestan'ın biraz saçma başlasa da anlamlı biten konuşması, Adalıların hayatlarını yenileyip yenileyemedikleri, çocukların eşyalar için tuttuğu günlük, çokbilmiş Melisa ve minik Selo'nun konuyla ilgili düşünceleri ve daha neler neler... Hepsini Behiç Ak'ın yeni kitabı *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*'da.

Bize sahip olduklarımızın değerini bile unutturabilen tüketim çılgınlığıyla ilgili esprili bir hikâye *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*. Behiç Ak özenli Türkçesi, yaratıcı ve sürükleyici kılmayı başardığı anlatımıyla aynı Behiç Ak. Sadece bu kez ablalar ve abiler için yazıyor: ilkökul 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için! Bir diğer müjdeyi de hemen verelim; *Güneşi Tamir Eden Adam* tek başına kalmayacak, ona kardeş hikâyeler de gelecek. Ak, bu yaş grubu için kalem sallamayı sürdürecektir.

Güneşi Bile Tamir Eden Adam'ın ayrı bir önemi olsa gerek, değil mi? Sizi resimli çocuk kitaplarının yaratıcısı olarak tanıyoruz sonuçta...

Evet, benim için çok önemli çünkü önceden yaptığım kitaplar okul öncesi ya da okumaya yeni başlayanlar içindi. Büyükle çocuğun birlikte tükettikleri kitaplardı; bu önemli, çünkü o ilişki daha sonra yok oluyor. Büyük ve çocuk bir araya gelmiyor; çocuk kitabını kendisi okuyor, büyük de o kitabı okumak zorunda olmadığı için okumuyor. Bu kitaplar, büyük ve çocuk kitabı birlikte tükettiği için, büyüğe de bir şeyler anlatmak zorunda. Bir de, çocuk o hikâyeyi değiştirebilmeli. Çünkü okul öncesi çocuk, hikâyenin bütününden çok detaylarıyla ilgilidir. Soyut figürlerle dış dünyadaki nesnelere, kavramlarla arasındaki ilk ilişkiyi bu kitaplarla kuruyor. Böylelikle bir soyutlama düzeyi oluyor. Çocuk o hikâyenin içinde farklı alanlar açmak istiyor; hikâyedeki nesnelere veya insanları isimlendirebilmek istiyor ve onlarla dış dünya arasında bir bağlantı kurmak istiyor. O yüzden yaptığım hikâyelerde hep detaylar çok oldu.

Peki, bu kadar çok resimli çocuk kitabının ardından, okumaya başlamış çocuklar için yaratmak nasıl bir adım oldu?

Yazmayı çok seviyorum zaten; kendi kendine okuyan çocukların dünyasıyla daha çok ilişki kurmak istedim.

Güneşi Bile Tamir Eden Adam'ın edebi değeri ve anlattığı hikâye bir yana, bu kitapta resim metin ilişkisi çok

Yeni kitabında hayatların tamire ihtiyaç duyabileceğini anlatan Behiç Ak: 'Bugünün dünyası yenilenmek üzerine kurulu. Hiçbir şeyin eskimesine izin verilmiyor. Bunun getirdiği büyük bir gerginlik var, çocuklarda da var bu'

daha farklı. Nasıl bir ilişki bu?

Resim daha ikinci planda, metni tamamlayan bir şey. Bu kitapta çok resim var yine ama, çocuklar okumaya başladıktan sonra resimlerin ikinci plana itilmesini kendileri de istiyorlar, çünkü ben büyüdüm artık şeklinde bir tepki veriyorlar. Bu kitapta resimler çocukları uzun vadede etkileyecek şeyler ve geri planda, yani çocuk isterse ilgilenir. Çünkü artık çocuk kendi dramatik

kurgusunu algılayabilecek durumda. Ve hikâyenin sadece tek bir detayıyla değil, bütünüyle ilişki kurabilecek durumda. O bütünlüğü çocuğa anlatmak için o görselliği biraz daha ikinci plana itmek gerekiyor.

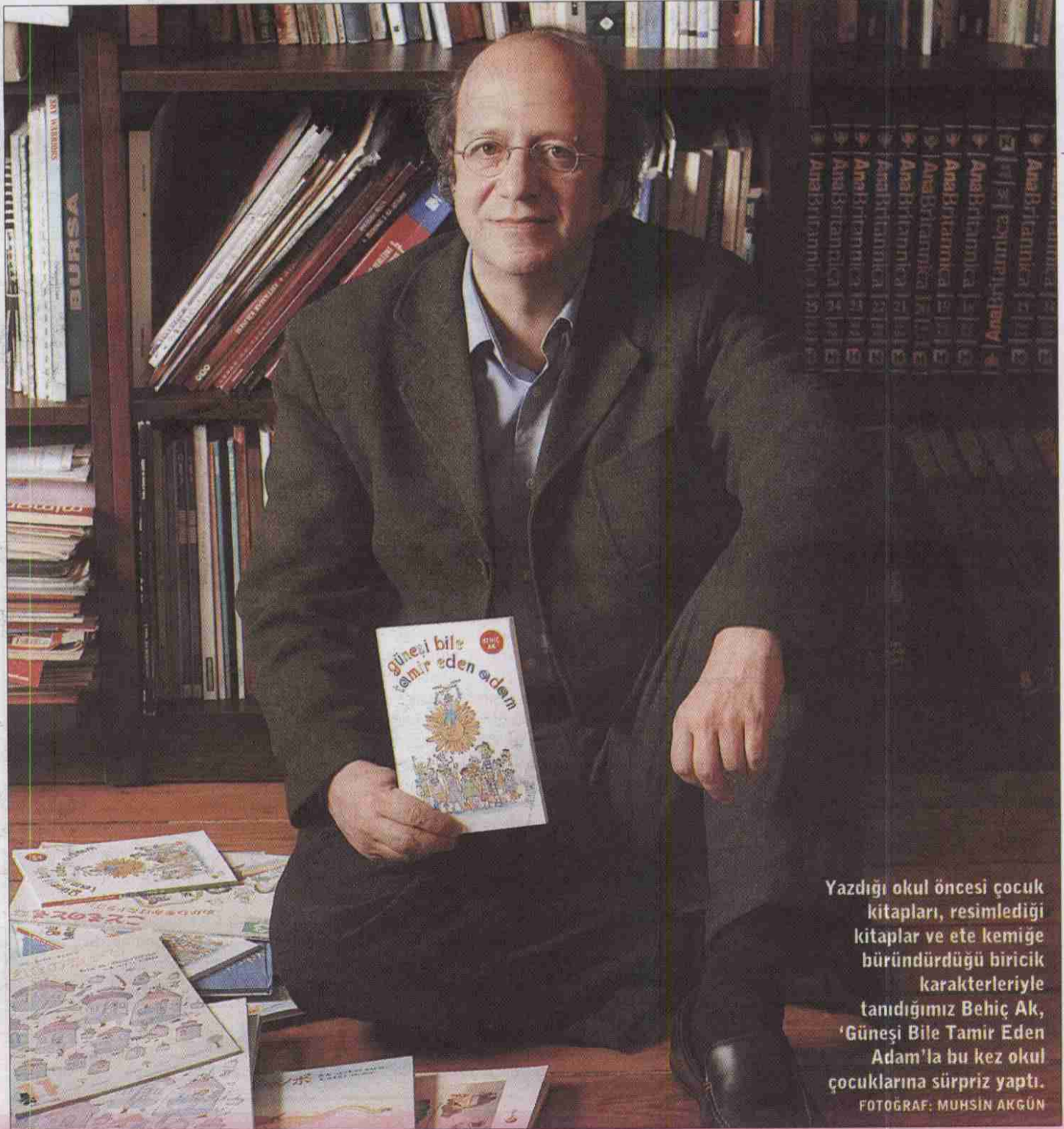
Yan karakterleri de en az başroldekiler kadar güzel işlemişsiniz. Müthiş bir zenginlik katıyorlar hikâyeye. Hatta nerdeyse, hepsi ayrı bir hikâye!

Burada birkaç tane iç içe hikâye var. Bir yandan bir tamirciyle ilgili bir

hikâye, bir yandan da insanların eşyalarını yenilemek istemeleriyle ilgili bir hikâye... Bu iki farklı hikâye birbirini tamamlıyor. Bir yandan da bir tamirci ve onun çiğerci abisi arasındaki küslük var. Kedi mestan var, çocuklar var, çocukların bu hikâye içinde kurdukları başka hikâyeler var... Bu hikâyeleri basit bir şekilde, aynı tema üzerinde birleştirmek istedim. Fikir olarak gerisinde tüketim ideolojisine karşı bir tavır var. Çocukların bugünün dünyasını farklı bir şekilde algılayabilmeleri için de yazıldı bu kitap.

İlişkilerin de, hayatların da tamire ihtiyaç duyabileceklerine de değiniyorsunuz. Bu güzel fikir nereden, nasıl girdi hikâyeye?

Bugünün dünyası hep yenilenmek üzerine kurulu. Hiçbir şeyin eskimesine

Yazdığı okul öncesi çocuk kitapları, resimlediği kitaplar ve ete kemiğe büründürdüğü biricik karakterleriyle tanıdığımız Behiç Ak, 'Güneşi Bile Tamir Eden Adam'la bu kez okul çocuklarına sürpriz yaptı. FOTOGRAF: MUHSİN AKGÜN

izin verilmiyor. O yüzden insanlar hep sınırdaki yaşıyor ve bunun getirdiği büyük bir gerginlik var, çocuklarda da var bu. Hiçbir şeyi tüketemiyoruz, asıl problem bu. Bir şeyi tüketebilmek için onunla ilgili vakit harçayabilmek lazım. İnsan ilişkileri de öyle; o ilişkilere vakit ayırmazsanız, onları kullanmamış oluyorsunuz. Tatminsiz, sınırdaki yaşayan, gergin bir insanlar kuşağı var. Çocukların dünyasına da bu tüketim lafı çok fazla girmiş durumda, oysa çocukların dünyası bunun tam tersi, çünkü çocuklar çok fazla vakitleri olan, uzun uzun bir şey üzerinde vakit geçirebilen, eğlenebilen yaratıklar büyüklere göre. Ama çocuklar, kendilerini sürekli bu sınıra çekerek onların tüketim güdülerinden faydalanmak isteyen bir sistem içinde yaşıyorlar. Buna karşı bir fikir var kitapta. Onu özellikle vurgulamak istedim hikâyede.

Bence çocuklar hikâyeyi okumayı bitirdiklerinde, kendi eşyalarıyla nasıl bir tarihleri olduğunu düşüneceklerdir...

Sistem, eskitmek hemen atmak, yerine yenisi almak üzerine kurulu. Bu çevreyle ilgili temel problemlerden biri.

Beyaz eşyacı, mobilyacı, şucu bucucu Tamirci Kadir'in her şeyi tamir etmesinden, hiçbir şeyi çöpe attırmamasından hoşlanmıyor. Ekonomiyi öldürdüğünü düşünüyorlar tamircinin ve adamı tatile gönderip yokluğunda alıp satalım diyorlar. Yine de mutlu sonla bitiyor kitap...

Şunu da anlatmaya çalıştım ben aslında. İnsanların kendilerini yenilemeleri için eşyalarını yenilemeleri gerekmiyor. Kendilerini yenilemeleri gerekiyor! İnsanlar eşyalarını değiştirdikleri zaman hayatlarını yenileyeceklerini düşünüyorlar ama öyle değil. Ve yeni olan her şeyin kaliteli olduğu fikrinin tam tersi olduğu düşüncesini de vermeye çalıştım.

Sizin eşyalarla ve eskiyle ilişkiniz nasıldır?

İLÜSTRASYONLAR: BEHİÇ AK

Ben bu konuda tutucuyum. Eşyalarımı seviyorum ve onları atmayı pek fazla istemem. Yeni meraklısı hiç değilim. Mesela hâlâ evimde annemin çeyizine alınmış koltuğu kullanıyorum. O benim için çok önemli bir şey; o koltuğa eski bir koltuk diye bakmam. İnsan için önemli olan şey anlamlılık, hayatı anlamlandıran şeylerin korunması lazım. Yoksa insanlar çok anlamsız, kendilerini çok yalnız hissettikleri bir yaşam içine atılıyorlar. O yüzden kendi hayatımda eşyalarla kurduğum ilişki önemli. Ayrıca tüketim

çılgınlığını sevmiyorum. Hakikaten bir şey çok kötü bir şekilde eskimemişse, gidip yeni bir şey almak ihtiyacında değilim.

Peki, çocuklar bu kitaptan en çok bu duyguyu alsınlar mı istersiniz?

Çocuklar bir kere eğlensin istiyorum. Bir hikâyeye tadı, bir edebiyat tadı alsınlar istiyorum. Bütün bu anlattığımız şeyler sonradan gelen izler. O izler kalırsa tabii ki güzel.

Dünyayla, insanlarla, yaşadığımız hayatla, o hayatın içindeki canlı cansız şeylerle diyalogumuz konusunda bir

bilinci de sunuyorsunuz kitaplarınızla. Güneşi Bile Tamir Eden Adam da payına düşeni fazlasıyla yapıyor bu anlamda...

Benim hayata bakışım bu ve kitaplarımda da var. Benim bir savaş hikâyesi yazmam çok zor, beceremem öyle bir şeyi. Yazarsam da çok matrak bir şey olur herhalde benim yazacağım bir savaş hikâyesi. Bizler çocuklara bir özgürlük duygusunu aktarmak durumundayız. Bu çok önemli. Genellikle eğitimde yapılan, çocukların özgürlük duygusunu törpülemek oluyor. Çocuğun bir şeyleri özgürlük duygusuyla algılaması önemli. O yüzden çocuğu eğlendiren, onunla hayatın korkunç kötü yanlarını her daim kafasına kakmayarak, özgürlük duygusunu ezmeden ilişki kuran kitaplar yapmak isterim. Bunun için de kendi bakış açıları kitapların içinde oluyor. Çocuğun başarıya karşı özgürleşmesi lazım önce. Ona not vererek, onu diğerlerinden daha iyi ya da kötü diye ayırarak, çocuğun özgürlük duygusunu, giderek, büyüklerin de özgürlük duygusunu yok eden bir sistemin içine sokuyoruz. Bu çocuklar buluş çağına geldikleri zaman, bu çocuklardan bu büyükleri biz nasıl yaptık diye kara kara düşünüyoruz. Onları yanlış bir eğitim sistemi, yanlış insan ilişkileri içine sokarak, sürekli rekabetçi bir ortama sokarak başarılı olmaya zorlarsak bu çocuklar özgür olmuyor.

Kendilerini önemsemeleri, kendi özgürlükleri ötesinde hiçbir şeye önem vermemeleri gerekir oysa.

Yaratma süreci ne kadar sürdü bu kitabın merak ediyorum...

Uzun yıllardır çalışarak yapmıyorum hiçbir şeyi, hep tembellikle yapıyorum. Sonuçta belki çok çalışmış oluyorum, ama bir vakit geçirme şeklinde yapıyorum. Uzun uzun üzerinde düşünerek, yavaş yavaş yazdığım bir hikâyeye bu da. O yüzden süresini hakikaten bilmiyorum. Kendi kendini de yazmasını istiyorum hikâyenin. Her şeyi yazar yazarsa o zaman hikâyeye tatsız olabiliyor. Tiplerin de kendi kendini oluşturmasına izin vermek lazım, onun için bir bekleme süresi lazım.

Güneşi Bile Tamir Eden Adam bu yaş grubu için yazdığınız tek kitap olmayacak sanırım...

Böyle küçük kitaplar olarak devam edecek. Aynı karakterler değil ama bu tarz öyküler. Çocuğu hayata farklı bir şekilde baktıran, günlük hayat üzerine farklı bir şekilde düşündürülen kitaplar olacak.

asli@aslitohumcu.com

Çocuk yazarı olmanın hüzünlü yanı

Resimli çocuk kitaplarınız önce Japonca yayımlandı. Japon çocuklarla aranızda güzel bir diyalog da oldu, sürüyor hatta. Japon çocuklar gibi mektup yağmuruna tutuyor mu sizi Türk çocukları da?

Hayır, çok enteresan, yazıyorlar belki ama çok az. Hatta birçok çocuk, çocuk kitaplarının birileri tarafından yapıldığını bile bilmiyor. Yani bunun bir yazarı ve çizeri olduğunu bile bilmiyor; anonim bir şey olduğunu düşünüyor. Bir keresinde, şöyle bir şey geldi başıma. Bir ilkokulda, bir birinci ya da ikinci sınıf öğrencisine, sen bu kitabın yazarıyla görüşeceksin diye ödev vermişler. Çocuk çok şaşırılmış. Çocuk hakikaten o şoku atlatacama babasının yanından bana telefon ediyor. "Bir kitap var, siz yazmışsınız onu! Siz yazdınız mı bunu?" falan dedi. Hayretle öğrenmeye çalıştım. Sonra babasıyla geldiler, çocuk inanmadı; "Nasıl

oluyor?" falan diye ısrarla sordu. Bu kültürel bir şey, çocukların bireyselliği geliştikçe, başka bireylerin de onlar için bir şeyler üretebileceği fikri de gelişiyor.

Verdiğiniz bu örnek dışında, çocuk yazarı olmanın hüzünlü bir yanı da var sanki. Yani, çocuk şu an kitaplarınızı elinden düşürmüyor belki ama hatırlamayacak ilerde. Ben mesela hatırlamıyorum.

Bir çocuk doğduğunuz zaman, o çocuk size hepsini hatırlatacak... Bütün geçmişiniz geri gelecek.

Umarım güzel tarafları geri gelir! Hüzünlü bulduğum bir nokta bu benim çocuk yazarlarıyla ilgili. Yeni yeni çocuklar, okurlar geliyor hep arkadan ama...

Bu dediğiniz çok doğru, çocuk kitabı yapmak hakikaten içinde bir hayalkırıklığı barındıran bir şey. Mesela ben Selçuk Demirel'le konuşmuştum, çok güzel çocuk kitapları

vardı onun. Bana, "Ben artık çocuk kitabı yapmıyorum. Çünkü yapıp yapmaman hiç önemli değil gibi oluyor bazen," dedi. Hakikaten onu hissediyorsunuz bazen. Çocuk bir gün bir kenara koyuyor bu kitabı ve unutuyor, büyüyor. Bu işin doğasında bu var. O yüzden ufak hayalkırıklıkları yaşanıyor yani. Bir de yayıncılar cephesinde yaşanan hayalkırıklığı olabiliyor, çünkü birçok yayınevi çocuk kitabına fazla önem vermiyor. Şimdi yeni yeni, sadece çocuk kitapları basan yayınevleri çıkmaya başladı; editörler var üzerinde düşünüyor, yazarla konuşuyorlar; bir yayın politikaları var... Bunlar Türkiye için yeni şeyler, düşünsenize ben 80'li yıllarda bu kitapları Türkiye'de yayımlamadığım için Japonya'da yayımlandı bu kitaplar, bir tesadüf eseri oldu belki ama... Bugün yavaş yavaş bir değişiklik var bu alanda.

GÜNEŞİ BİLE TAMİR EDEN ADAM

Yazan ve resimleyen: Behiç Ak, Güneşiği Kitaplığı, 2008, 68 sayfa, 11.5 YTL.

